

HORROR EN HUMOR BIJ NEDERLANDSE REISOPERA

BARITON TUSSEN GOED EN KWAAD

Straks moordt hij een dorp uit. Nu regisseert hij Bachs *Johannes Passion*. De Amerikaanse zanger en regisseur Dale Duesing pendelt de komende tijd tussen goed en kwaad. 'Ik wil vertwijfeling laten zien.'

Met de operaversie van de 'Johannes' keert een waagstuk terug in de theaters. Tot 2011 was de encensering van Bachs meesterwerk in Nederland nog nooit vertoond. De spanning van het experiment mag er dan af zijn, dat maakt het succes van deze herhaling voor de regisseur nog niet vanzelfsprekend. Maar Duesing heeft het volste vertrouwen in de zeggingskracht van het oorspronkelijke werk. 'Dit is zo aangrijpend. De Johannes is van zichzelf theatraal in de beste zin van het woord.'

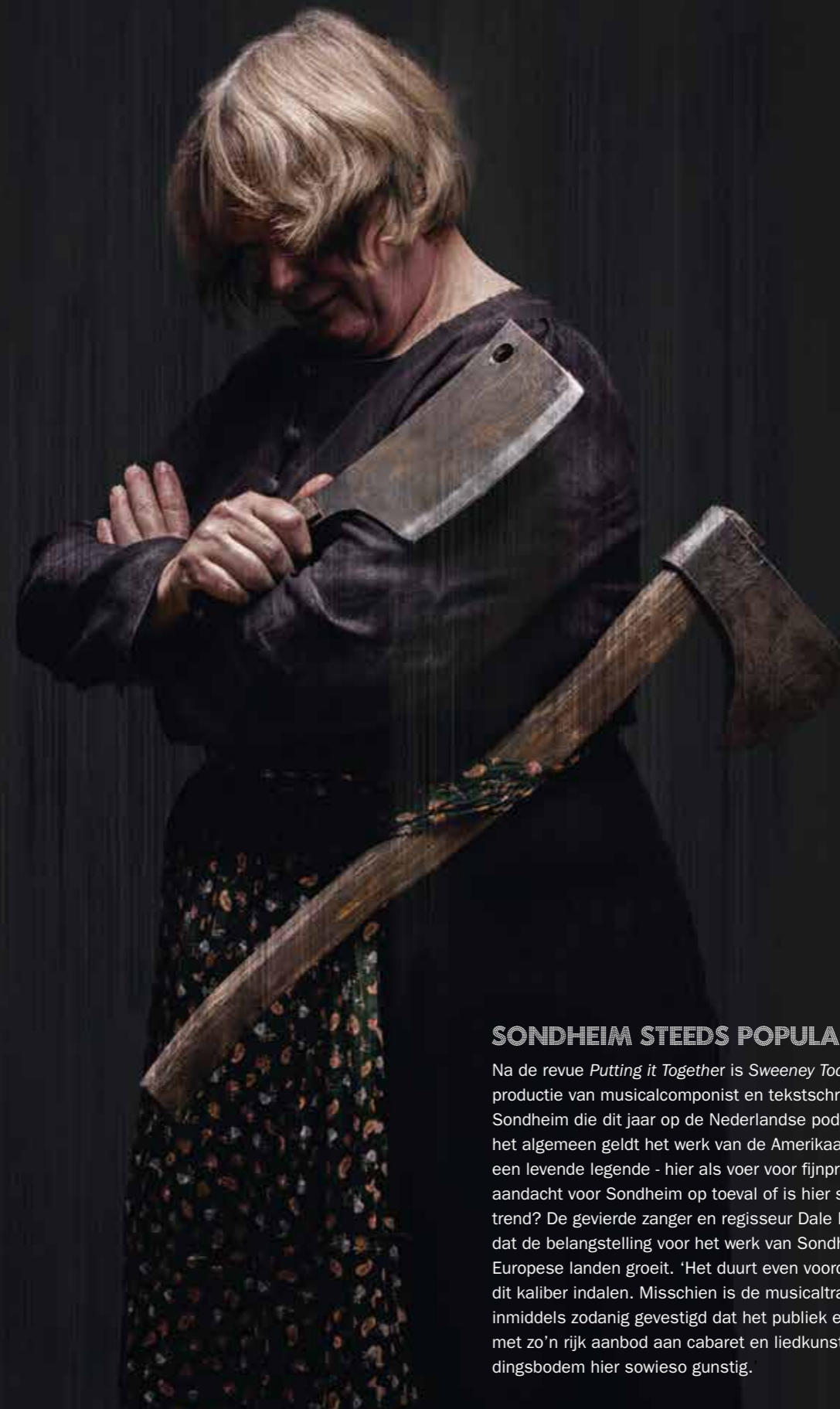
Overweldigende menselijkheid

Duesing wil met deze versie nieuw licht werpen op de gebeurtenissen in dit lijdensverhaal. Juist omdat ze niet eenduidig zijn. Hij wil vooral de dilemma's blootleggen. De worsteling van Pilatus bijvoorbeeld, gezongen door de Amerikaans-Russische bariton Vitali Rozytko. 'Pilatus moet beslissen over het lot van Jezus. Ik wil de vertwijfeling tonen die maakt dat je in hem niet louter een slechterik kunt zien. Hij daagt je uit hem te begrijpen, zijn twijfels vooral. "Ik zie geen fouten," zegt hij over Jezus. Zijn vrouw was een christen, misschien hoorde hij thuis aardige dingen over hem.' Zo verschijnt Pilatus in de eerste plaats als mens ten tonele. En hij niet alleen. 'De confrontatie met Jezus heeft deze mensen allemaal uit het lood

geslagen. Daar reageren ze op. Ook de leden van het koor manifesteren zich niet als een anonieme menigte, maar als individuen. Zoals ze Jezus bespotten en hem willen laten boeten.' Het vraagt grote precisie in zang én acteren. Duesing, stellig: 'In dit stuk is iedereen solist.' De aria's werpen vragen op bij de gebeurtenissen, veel meer dan dat ze die illustreren. 'Steeds klinkt door: Wat is hier aan de hand? Dat is het mooie van Bach. Het is de menselijkheid die overweldigt.' Duesing heeft daar verder geen spektakel bij nodig. Het drama spreekt voor zich, luidt zijn eigen verklaring voor de sobere vorm waarin hij deze passie heeft gegoten. Eigentijds aangekleed ook, waarmee Duesing zijn stelling onderstreept dat dit verhaal evengoed vandaag had kunnen zijn geschreven. 'Jezus' enige wandaad bestond eruit dat hij claimde de zoon van God te zijn. Nog elke dag wordt er onrecht begaan op grond van religie of ras. Of louter willekeur. En de emoties die daarbij komen kijken zijn niet wezenlijk anders dan toen.'

Gitzwarte operette

Na de zomer keert Dale Duesing terug bij de Nederlandse Reisopera voor de hoofdrol in *Sweeney Todd*, door schrijver Stephen Sondheim zelf bestempeld als 'thrillermusical'. In *Sweeney Todd*

SONDHEIM STEEDS POPULAIRDER

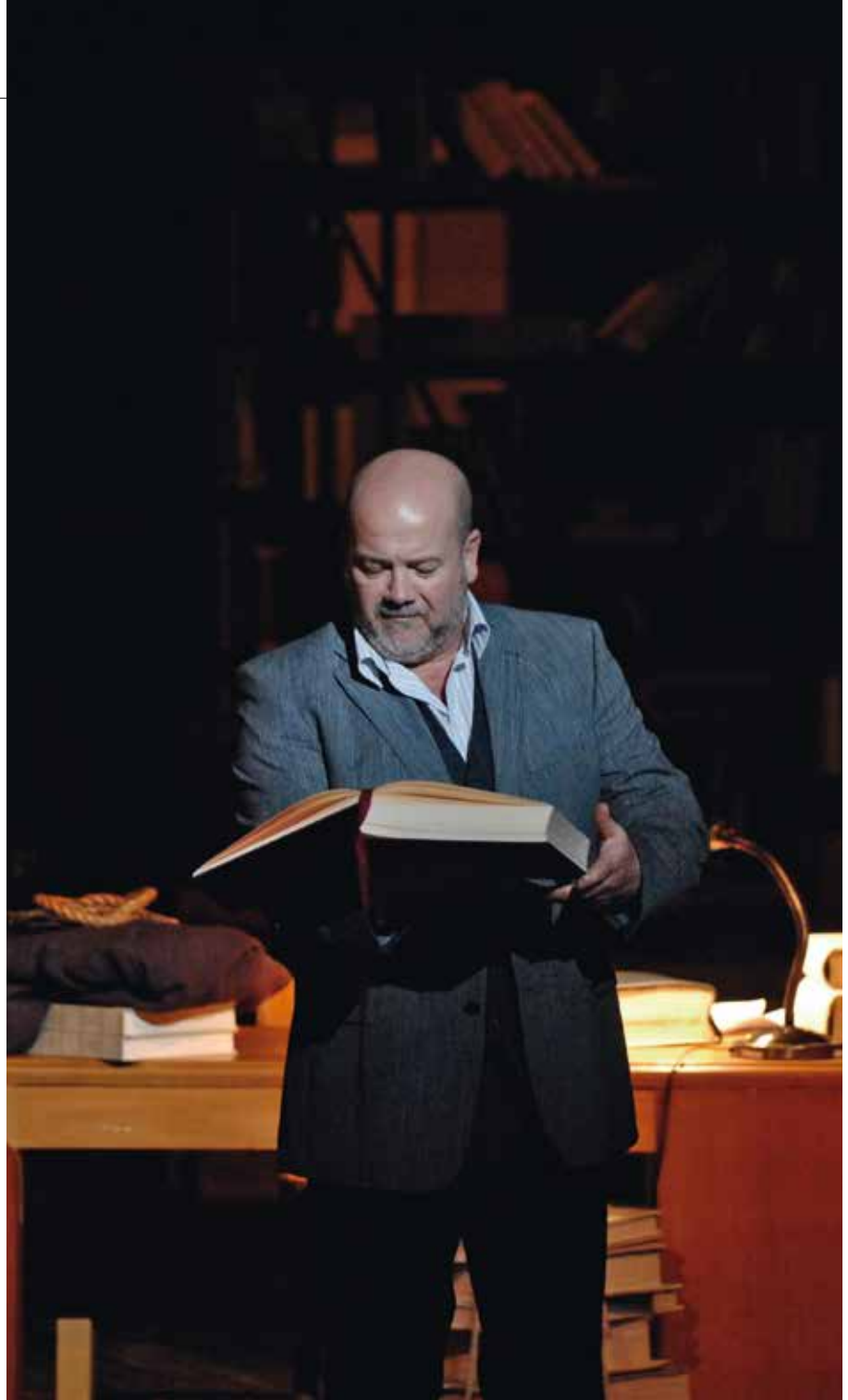
Na de revue *Putting it Together* is *Sweeney Todd* de tweede productie van musicalcomponist en tekstschrijver Stephen Sondheim die dit jaar op de Nederlandse podia is te zien. Over het algemeen geldt het werk van de Amerikaan - in eigen land een levende legende - hier als voer voor fijnproevers. Berust de aandacht voor Sondheim op toeval of is hier sprake van een trend? De gevierde zanger en regisseur Dale Duesing stelt vast dat de belangstelling voor het werk van Sondheim ook in andere Europese landen groeit. 'Het duurt even voordat musicals van dit kaliber indalen. Misschien is de musicaltraditie in Nederland inmiddels zodanig gevestigd dat het publiek eraan toe is. Maar met zo'n rijk aanbod aan cabaret en liedkunst lijkt me de voedingsbodem hier sowieso gunstig.'

‘In mijn Johannes Passion zijn alle koorleden solist’

neemt een barbier bloedig wraak op de dood van zijn vrouw en zijn eigen onterechte veroordeling door een rechter aan wie hij ook nog eens zijn dochter kwijtraakt. Duesing was erbij toen de musical in 1979 op Broadway in première ging en beleefde een ‘ongelooflijke’ avond. ‘Zoveel verschillende elementen, van horror tot humor, en dan die fantastische muziek waarin je van alles hoort, tot en met Stravinsky. Het is opera noch musical.’ Juist de complexiteit rechtvaardigt wat hem betreft het stempel ‘gitzwarte operette’ en maakt *Sweeney Todd* tot een goede keuze voor een operagezelschap. Beroemde operahuizen, van Covent Garden in Londen tot de Houston Opera, gingen de NRO voor. Zelf heeft Duesing ook in verscheidene musicals gezongen en dus heeft hij recht van spreken als hij zegt dat *Sweeney Todd* dieper gaat dan de doorsnee musical. ‘Het is een monumentaal werk. Ook in de volstrekt onvoorspelbare manier waarop Sondheim speelt met metrum en rijm in de tekst.’

Moordlustige barbier

Hij heeft de rol van de moordlustige barbier met gretigheid geaccepteerd, ‘al zullen velen me voor gek verklaren’. Ook hier ziet Duesing het als zijn taak om Sweeney in de eerste plaats een mens te laten zijn. ‘Hij is meer dan een duivels personage. Hoe meer ik me in zijn wraakzucht verdiep, hoe beter ik die ga

begrijpen. Deze wordt gevoed door een verschrikkelijk verlies. Het heeft hem tot een monster gemaakt en het ergste is misschien nog wel dat hij zich daarvan bewust is. “Konden de engelen me mijn oude ziel maar teruggeven,” verzucht hij. Het maakt hem behalve slim, brutaal en gevat in zekere zin ook sympathiek. Sweeneys handlangster Mrs Lovett wordt evenmin door pure bloeddorst gedreven. ‘Ze is meer dan een gestoorde vrouw zonder moraal. Ook zij is ergens

naar op zoek.’ Duesing verheugt zich erop cabaretière Sanne Wallis de Vries als trawant aan zijn zijde te hebben. ‘Wat ze deed in de voorstelling over Adèle Bloemendaal was zó echt.’ *Sweeney Todd* vraagt volgens hem om een gemengde cast zoals de Nederlandse Reisopera die nu heeft samengesteld. ‘Sondheim had ook de wereld aan theater op het podium staan.’ ❧

Johannes Passion, 21-3 t/m 18-4, *Sweeney Todd*, 5-9 t/m 17-10, www.reisopera.nl